

AFRIKA GYARMATI ÖRÖKSÉGÉNEK NAPJAINKIG TARTÓ HATÁSAI

BURNA BOY MONSTERS YOU MADE CÍMŰ DALÁN KERESZTÜL

LOVÁSZY GRÉTA – NAGY PETRA

1. Bevezetés

A zene mindig is hatékony eszköze volt a politikai üzenetek közvetítésének. Különösen az afrikai zenei hagyományokban figyelhető meg, hogy a zene nem csupán szórakoztatásra szolgál, hanem azon keresztül mesélnek el történeteket, emlékeztetnek a múlt küzdelmeire és ösztönöznek a változásra. Burna Boy, a nigériai származású afro-fusion-előadó ennek a hagyománynak az egyik képviselője, zenéje az afrobeat örökségére épít. A *Monsters You Made* című dühös dala is ezek közé tartozik, amely az igazságtalanság, a történelmi felelősség és a lázadás kérdéseit feszegeti. Burna Boy a dalban nemcsak a gyarmatosítás örökségére reflektál, hanem arra is, hogy az elnyomás és a kizsákmányolás miként formálta az afrikai identitást, és milyen hatással van mindez a kontinens jelenére. Ez a tanulmány Burna Boy zenei és társadalmi szerepvállalását elemzi a *Monsters You Made* című dalán keresztül. A dalszöveg elemzése révén vizsgálja a gyarmati kizsákmányolás következményeit, az afrikai országok gazdasági és politikai függőségét, valamint a nyugati befolyás hatását az afrikai identitásra és oktatásra. Továbbá kitér a dal társadalmi kontextusára is, különös tekintettel a Niger-delta régió helyzetére és az #EndSARS mozgalomra. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a zene hogyan válhat a társadalmi változások eszközévé és fontos politikai üzenetek közvetítőjévé.

2. Burna Boy, az afro-fusion úttörője

Burna Boy, születési nevén Damini Ebunoluwa Ogulu, világszerte elismert nigériai származású énekes és dalszerző. 1991-ben született Port Harcourt városában, egy olyan zenei örökségekkel rendelkező családba, mely lehetővé tette számára, hogy már fiatal korában megismerkedjen különféle műfajokkal. Apja reggae stílusban tevékenykedett, nagyapja pedig a méltán híres Fela Kuti első menedzsereként dolgozott (Muhlenburg, n.a.). Burna Boy 2012-ben a *Like to Party* című kislemezével vált ismertté, majd egy évvel később megjelent első albuma, a *L.I.F.E.* Az igazi áttörést a *African Giant* (2019) és a *Twice as Tall* (2020) című albumai hozták meg számára,

utóbbiért Grammy-díjat is nyert. 2022-ben teltházas koncertet adott a Madison Square Gardenben, ezzel pedig ő lett az első nigériai előadó, aki ezt elérte¹.

Burna Boy zenéje az afrobeat, a dancehall, a reggae és a hip-hop elemeit ötvözi, amit ő maga „afro-fusion”-nak nevez. A névválasztást azzal magyarázta, hogy az afrobeat képezi a zeneműveinek az alapját, melyet más könnyűzenei műfajokkal kever². Szövegeiben rendszeresen foglalkozik Afrika politikai és társadalmi problémáival: bírálja a korrupt kormányzatokat, felhívja a figyelmet a gyarmatosítás következményeire, fellép a társadalmi igazságosság érdekében és hangsúlyozza a pánafrikanizmus fontosságát. Népszerűségét kihasználva igyekszik fontos üzeneteket közvetíteni az afrikai közösség és a világ számára egyaránt. A zenéjén keresztül felerősíti azoknak a hangját, akik a perifériára szorultak, és emlékeztet arra, hogy az előző generációk küzdelmeit nem szabad elfelejteni. Burna Boy nemcsak zenészként, hanem aktivistaként is szerepet vállal, támogatja hazájában az egészségügy, az oktatás és a gazdaság fejlődése érdekében tett kezdeményezéseket. Emellett kulturális ikonná is vált, egy új generációt képviselve. Együtt dolgozott olyan világsztárokkal, mint Beyoncé, Ed Sheeran vagy Justin Bieber, ezáltal jelentősen hozzájárulva az afrikai zene globális térnyeréséhez (Muhlenburg, n.a.).

Burna Boy egyik legfőbb inspirációja a szintén nigériai származású Fela Kuti, az afrobeat úttörője, aki nemcsak zenészként, hanem emberjogi aktivistaként is ismert volt. Az afrobeat mindig is több volt, mint egyszerű zenei műfaj – mozgalom, ellenállás. Fela politikai szerepvállalása miatt sokszor összetűzésbe keveredett a nigériai kormánnyal, és zenéjét nyílt támadásként használta az elnyomás ellen. Befolyása a mai napig érezhető: *Zombie* című száma a 2016-os Black Lives Matter tüntetéseken is megszólalt (Ilesanmi, 2024). Dalait újra kiadták, 2022–23-ban pedig Párizsban kiállítást is rendeztek a munkásságáról. Nelson C.J. a *New Lines Magazine* cikkében Fela Kutihoz hasonlítja Burna Boy politikai szerepvállalását. Habár szerint Fela Kuti zenéje valódi politikai aktivizmus volt, addig a fiatal művészről úgy véli, hogy a zenéjében megjelenő politikumot csupán eszközként használja a nyugati közönség elérése érdekében. Bár a nyugati világ a generációjának hangjaként és „pán-afrikai bajnokként” tekint rá, Burna Boy magát nem jellemzi politikai aktivistaként, hanem olyannak, aki felismeri és kimondja az igazságot (C. J., 2023).

3. Gyarmati kizsákmányolás és elnyomás Afrikában

Burna Boy *Monsters You Made* című dalának egyik központi témája a gyarmati kizsákmányolás, ami rendkívül mély sebeket hagyott maga után az afrikai kontinensen. Ennek következményei a gazdasági függőség, a politikai instabilitás és a kulturális elidegenedés, amelyek a mai napig korrupcióban, egyenlőtlenségben és szegénységben nyilvánulnak meg. A gyarmatosító hatalmak Afrika-szerte kizsákmányoló gazdaságpolitikát alkalmaztak, amelynek célja az erőforrásokból származó nyereség maximalizálása volt. Habár infrastruktúrát építettek és integrálták Afrikát a globális gazdaságba, mindez a gyarmatosítók érdekeiket szolgálta, a helyi fejlődést pedig háttérbe szorította. Mivel a gyarmatosítók az európai kapitalista struktúráknak megfelelően építették fel az afrikai gazdaságot, ez hosszú távú függőséget

és strukturális gyengeségeket okozott. A gyarmatosítás gazdasági öröksége alapvető tényező Afrika máig tartó folyamatos gazdasági küzdelmeiben, ugyanis az afrikai nemzetek gazdasága az erőforrások exportjára és a külföldi befektetésekre támaszkodik, nem pedig az önfenntartó ipari és mezőgazdasági fejlődésre. Ennek eredményeképp, a gyarmati kizsákmányolás tartós hatásai miatt Afrika, hatalmas természeti erőforrásai ellenére, gazdaságilag továbbra is elmaradott (Wu, 2024).

A második fontos téma, melyet a *Monsters You Made* c. dal hangsúlyoz, az elnyomás. A gyarmatosítók erős, központosított bürokratikus autokráciákat hoztak létre a kontinensen, amelyek erőszakkal irányították a helyi lakosságot és elfojtották a politikai ellenállást. Emellett a gyarmati hatalmak közvetett uralom révén megerősítették a helyi törzsfőnökök tekintélyét, és őket használták fel a gyarmati politikák érvényesítésére és az ellenállás elfojtására. Ezek az elnyomó struktúrák azonban nem szűntek meg a függetlenség kikiáltásával, ugyanis a posztkoloniális afrikai kormányok ezeket megörökölték, és tekintélyelvű államberendezkedést építettek ki a hatalmuk fenntartása érdekében. Az „oszd meg és uralkodj” hatalmi stratégia tovább mélyítette a társadalmakban az elnyomást, azáltal, hogy szította az etnikai rivalizálást. Mivel a legtöbb afrikai állam etnikailag sokszínű, nincs közös anyanyelvük, történelmük és hagyományuk, s ez belső konfliktusokat gerjesztett. Az elnyomás nem ért véget az afrikai államok függetlenségével, hiszen a gyarmati uralom olyan kormányzási struktúrákat is hátrahagyott, amelyek az elnyomást még jóval a dekolonizáció után is fenntartották (Wu, 2024).

A *Monsters You Made* c. dal szövegében Burna Boy bemutatja az elnyomás és az erőszak következményeit. A dal azt sugallja, hogy az afrikai népek önvédelemből kénytelenek felfegyverkezni („That’s why we are strapped with the K’s” – „Ezért vagyunk felfegyverkezve K-val”, ami alatt az AK-47-et érti). Nincs más választásuk, a túlélésük miatt folyamodnak erőszakhoz. Továbbá hangsúlyozza, hogy a lázadások elpazarolt életekhez vagy akár halálhoz is vezetnek („Just lose your life, what a waste” – „Csak elveszíted az életed, micsoda pazarlás”). A síró anyák és a haldokló fiatalok képeivel próbálja érzékeltetni a helyzet súlyosságát, és arra invitálja a hallgatóit, hogy képzeljék bele magukat a marginalizált közösségek helyzetébe („The mothers crying/We’re dying as youths/Come walk a mile in my shoes” – „Az anyák

Burna Boy Monsters You Made című dalának egyik központi témája a gyarmati kizsákmányolás, ami rendkívül mély sebeket hagyott maga után az afrikai kontinensen. Ennek következményei a gazdasági függőség, a politikai instabilitás és a kulturális elidegenedés, amelyek a mai napig korrupcióban, egyenlőtlenségben és szegénységben nyilvánulnak meg.

sírnak, fiatakként halunk meg. Gyere, sétálj egy mérföldet az én cipőmben”). A dalban Burna Boy cselekvésre szólítja fel a közönséget: „We need a change and it ain’t no way/I’m take an excuse”, azaz „Változásra van szükségünk, és semmiképp nem fogadok el kifogást”.

Burna Boy kritizálja az államfőket, akik nem tudják vagy egyszerűen csak nem akarják megérteni az elnyomottak haragját („It’s like the heads of the state/Ain’t comprehending the hate/That the oppressed generate” – „Olyan, mintha az államfők nem értenék az elnyomottak által generált gyűlöletet”). Az afrikaiak jelenleg is „rabszolgaként”, minibájbéért dolgoznak, vagyis alulértékelik a munkájukat és kizsákmányolják őket („When they’ve been working like slaves/To get some minimum wage” – „Rabszolgaként dolgoznak azért, hogy minimálbért kapjanak”). Ezzel a gazdasági egyenlőtlenségre és a szegénységre próbálja felhívni a figyelmet. Továbbá felelősségre vonja a hatalmon lévőket azért, mert a lázadó marginalizált közösségeket hibáztatják, ahelyett, hogy az ezeket kiváltó körülményekkel foglalkoznának („You turn around and you blame/Them for their anger and rage” – „Megfordulsz és hibáztatod őket a haragjukért és dühükért”). Folytatásként a „bilincs és lánc” („shackles and chains”) a rabszolgaságra, illetve az elnyomásra utal.

A dal fő üzenete, ami sokszor refrénszerűen visszatér a szövegben: „We are the monsters you made”, vagyis „Mi vagyunk a szörnyek, akiket ti teremtettetek”. Az afrikai népek próbálnak lázadni és ellenállni, az elnyomók ezért szörnyetegeknek tartják őket. Ezzel az a céljuk, hogy áthárítsák rájuk a felelősséget, ahelyett, hogy a zavargások és lázadások kiváltó okaival foglalkoznának. Ezzel a sorral Burna Boy azt az üzenetet közvetíti, hogy az elnyomottakat a rájuk kényszerített körülmények alakítják ilyenné, hiszen nincs más választásuk. Az úgynevezett „szörnyek” eredendően nem rossznak és erőszakosnak születtek, hanem a rendszerszintű bántalmazás és elnyomás tette őket azzá.

4. A nyugati befolyás az afrikai kultúrára és identitásra: gyarmatkori oktatáspolitiká

A nyugati hatalmak tevékenysége nem csupán a gazdasági erőforrások kiaknázásában mutatkozott meg, a gyarmattartók az oktatáspolitikán keresztül is jelentős mértékben formálták a helyi kultúrát, identitást és a társadalmi viszonyokat. Az európai befolyás nyomai a mai napig fellelhetőek, mellyel kapcsolatban Burna Boy kritikát fogalmaz meg dalai szövegével és a nyilatkozataiban egyaránt: „A nigériai iskolák sokkal inkább egy másik nép történelmét tanítják, mintsem a sajátunkét” – olvashatjuk az egyik NME-nek adott interjújában³.

Bár a prekolonialis Afrikában nem létezett formális oktatás intézményi kereteken belül, ez nem jelentette azt, hogy a gyerekek ne részesültek volna valamiféle tanítási folyamatban. A házi és földközeli munkák során különböző készségeket, valamint a közösség által elvárt viselkedési formákat sajátították el, az idősebb generáció történeteinek keresztül pedig a törzs történelméről és hitvilágáról szerezhettek ismereteket (Nyerere, 1968). Azonban a gyarmatosítással a misszionáriusok a 19. századtól kezdve az első „bennszülött” iskolák létrehozásában aktív szerepet vállaltak, ezáltal

a korábbi informális rendszert egy szabályozott oktatási forma váltotta fel. Annak ellenére, hogy ezen keresztény missziók vitathatatlanul hozzájárultak a tudás közvetítéséhez, valamint sok más fejlesztési feladatokat is elláttak, ma a megítélésük korántsem egységes. Az általuk nevelt afrikai fiatalokat a gyarmatosítók érdekeik szerint használták fel (gyakran tolmácsként vagy az adminisztráció során tartottak rájuk igényt, valamint igyekeztek az európai normáknak megfelelően öltöztetni őket, ezáltal elvesztették a kapcsolatot a saját közösségükkel, kultúrájukkal). A brit fennhatóság alá tartozó területek esetében a misszionárius iskolákban az oktatás a helyi afrikai nyelveken zajlott, a képzés elvégzése után azonban a tanulmányok folytatására csak angol nyelven kínáltak lehetőséget, így a továbbtanulásra kevesen voltak képesek. Ezzel ellentétben a francia gyarmatokon már az alapfokú intézményekben is az anyaország hivatalos nyelve volt használatos, viszont kevesebb afrikai részesült oktatásban és kisebb mértékben hagyatkoztak a missziós iskolákra. (Búr, 2011). Emellett a brit gyarmatbirodalmakban megfigyelhető volt egyfajta kivételezés, mely a közigazgatást és az oktatási rendszert egyaránt átítatta. A „közvetett hatalomgyakorlás” során a helyi főnököket bevonták az adminisztrációba a területek ellenőrzésének megkönnyítése érdekében – hiszen ők ismerték a közösség hagyományait, beszélték a nyelvet –, ezzel olyan lehetőséget biztosítva nekik, melynek köszönhetően jelentős előnyökre tettek szert. Ez a fajta részrehajlás sok más tényezővel egyetemben bomlasztotta a társadalmi egységet.

Tovább fokozta a problémát a felsőfokú intézmények hiánya, melyek a 20. század kezdetéig szinte egyáltalán nem léteztek, így a magasan képzett afrikaiak száma meglehetősen csekély volt, ezáltal a függetlenedési hullám után a közigazgatási pozíciók betöltése komoly kihívást jelentett a kontinens számára (Tarrósy – Suha, 2013). A gyarmati időszakban tehát az oktatás célja elsősorban a vallási térítés, az asszimiláció és a kizsákmányolás volt, nem pedig az önálló fejlődés megindítása. Az eurocentrikus szemlélet barbárnak és elmaradottnak nyilvánította a korábbi tanítási módszereket, így a nyugati narratívát tükröző tanterv váltotta fel azokat, ami az őslakosok identitásvesztéséhez és a gyarmattartók kulturális hegemoniájához vezetett.

Az idegen világnézetek a mai napig mind tartalmi, mind pedagógiai tekintetben fellelhetőek az afrikai oktatási rendszerekben (Shizha, 2013). Ezt Burna Boy is sérelmezi Mungo Park szerepének megkérdőjelezésével („Mungo Park and the fool/ That said they found river Niger” – „Mungo Park és az a bolond, aki azt mondta, hogy felfedezték a Niger folyót”). A skót felfedező 1795-ben indult első felderítő-úttjára, majd 1805-ben ismét visszatért, ekkor a folyó végighajózását tűzte ki célul, viszont az expedíció során életét vesztette. Azonban valójában ezek az utak csak az európaiak számára jelentettek újdonságot (Búr, 2011). Ahogyan az előadóművész is hangsúlyozza az NME interjú³ során, a Niger folyó már a „felfedezés” előtt, évezredek óta meghatározó szerepet játszott a helyi közösségek életében – nem lehet „felfedezni” olyasmit, aminek már megvan a maga történelme. A kolonizáció korából fennmaradt oktatási rendszer és tananyag rekonstrukciója fontos lépés lehet Afrika számára, hiszen az európai narratíva által elnyomott „bennszülött” tudásrendszerek részét képezhetik azon tényezőknek, melyek segíthetnek az önálló fejlődési út

kijelölésében, valamint a közös identitás visszaszerzésében (Tarrósy – Suha, 2013).

Ennek előmozdításához nagyban hozzájárult Ama Ata Aidoo (1942–2023) ghánai író, politikus, nőjogi aktivista munkássága. Aidoo irodalmi pályafutása során történeteinek keresztül vizsgálta az afrikai identitás összetettségét, a gyarmatosítás következményeit, valamint nagy hangsúlyt fektetett a nők mindennapos küzdelmeinek bemutatására (Sackeyfio, 2007). Munkássága azonban nem csak az afrikai irodalom fejlődéséhez járult hozzá, hiszen 1982–1983 között Ghána oktatásért felelős minisztere volt, továbbá számos egyetemen tanított (Eddoumi, 2025), így tevékenysége mély nyomott hagyott az ország és a kontinens kultúrájában egyaránt. Nem véletlen tehát, hogy a dal végén egy 1987-es videointerjújából kivágott részletet hallhatunk. Nyilatkozata⁴ során az író nő egyaránt utal a kontinens gazdasági és kulturális kizsákmányolására, valamint rávilágít arra, hogy a helyi közösségek kénytelenek voltak mindent feláldozni a gyarmatosítók érdekei végett, cserébe viszont semmit sem kaptak. A riporter kérdésére („But don’t you think that this is over now?” – „De nem gondolja, hogy ez már véget ért?”) a válasz („Over where? Is it over?” – „Hol van vége? Vége van?”) egyértelműen jelzi, hogy a következmények továbbra is érzékelhetőek, a gazdasági nehézségek, az instabilitás és a társadalmi igazságtalanságok a mindennapi élet részét képezik.

Aidoo irodalmi pályafutása során történeteinek keresztül vizsgálta az afrikai identitás összetettségét, a gyarmatosítás következményeit, valamint nagy hangsúlyt fektetett a nők mindennapos küzdelmeinek bemutatására. Munkássága azonban nem csak az afrikai irodalom fejlődéséhez járult hozzá, hiszen 1982–1983 között Ghána oktatásért felelős minisztere volt, továbbá számos egyetemen tanított, így tevékenysége mély nyomott hagyott az ország és a kontinens kultúrájában egyaránt.

5. #EndSARS – A „Soro Soke” generáció hangja

Burna Boy munkássága tökéletesen szemlélteti, hogy a zene nem csupán szórakoztatásra szolgálhat, hiszen ami egyszerű dallamnak indul, az könnyen felhívássá válhat, különösen, ha a szöveg társadalmi és politikai problémákra világít rá a kormányzat kritizálásán keresztül. A történelem során számos esetben megfigyelhettük, hogy egy dal a társadalmi változások eszközeként funkcionált, esetleg egy tüntetés központi elemévé vált. Az 1960-as években például Pete Seeger *We Shall Overcome* című szerzeménye az alabamai Selmából a Montgomery kongresszusáig

szervezett felvonuláson⁵ játszott hatalmas szerepet (Smithsonian Folkways, n.a.), a Creedence Clearwater Revival zenekar által írt *Fortunate Son* pedig a vietnami háborúra reflektált, s ezzel hamar a háborúellenes mozgalom himnuszává vált (Revisiting Creedence, n.a.). A „protest” műfajba sorolható dalok jelentősége azonban napjainkban sem csökkent, hiszen számos dal volt hallható a 2016-os Black Lives Matter tüntetések folyamán, a nigériai #EndSARS mozgalom demonstrációi alatt pedig a *Monsters You Made* is felcsendült.

2020. október 1-jén Nigéria függetlensége 60. évfordulóját ünnepelte, miután 1960-ban felszabadult a Brit Birodalom uralma alól. Azonban az ünnepelésre nem volt sok ok, mert a munkalehetőségek hiánya, az élelmiszerárak növekedése, a rendvédelmi szervek által elkövetett erőszak, valamint a Boko Haram fenyegetései jelentősen megnehezítették a polgárok életét. A feszültség átítatta a mindennapokat, ezen tényezők pedig valószínűleg hozzájárultak ahhoz, hogy a későbbi események egy egész generációból ellenállást váltsanak ki (Lorenzo, 2022).

2020. október 4-én a Special Anti-Robbery Squad (SARS) rendőrségi szerv tisztjei két férfit rángattak ki egy hotelből, majd egyiküket az utcán lelőtték. Az erről készített videó hamar elterjedt az interneten, az eset pedig hatalmas felháborodást eredményezett. Néhány nap elteltével tüntetések törtek ki országszerte, és bár október 11-én a SARS egységét feloszlatták, az aktivisták kiemelték, hogy a visszaélések és az erőszak megszüntetése érdekében a teljes rendőrség átfogó reformjára van szükség. 2015 óta a hatóságok már ötödik alkalommal kötelezték el magukat a változás mellett a SARS és egyéb rendvédelmi szervek ügyében, azonban ezek nem bizonyultak többnek üres ígéreteknél. Az elégedetlenség tehát nem csökkent, a tiltakozás folytatódott, mely ismét erőszakba torkollott, mikor a Lekki településen található fizetőkapunál a nigériai hadsereg a tömegbe lőtt. A hatóságok nem vállaltak felelősséget a lövöldözésért, valamint az #EndSARS mozgalom vezetőit is igyekeztek elhallgattatni a bankszámlájuk befagyasztásával, továbbá bírságot szabtak ki azokra a hírügynökségekre, amelyek az eseményről készült videókat nyilvánosságra hozták. A tüntetésre a válasz tehát pontosan az volt, ami ellen a mozgalom tiltakozott: a rendőrök által elkövetett erőszak (Amnesty International, 2021).

Az #EndSARS mozgalom közege a közösségi média volt, különösen a Twitter (a mai X), ahol már 2017 óta használták a hashtaget a SARS erőszakos cselekedeteinek a dokumentálására (2020 októberéig 48 millió bejegyzést tettek közzé ezzel a jelöléssel). A technológiához való hozzáférés lehetővé tette az afrikai fiatalok számára, hogy olyan eszközöket alkalmazzanak elégedetlenségük kifejezésére, mely a korábbi generációk számára nem volt elérhető. Az okostelefonok elterjedése és az internetes platformok népszerűségének növekedése nagyban hozzájárult a megmozdulások tömegessé válásához, melyben kulcsszerepet vállaltak a fiatalok, azaz a „Soro Soke”⁶ generáció. A tüntetések során a különböző zeneszámok mellett a kifejezést is sokszor skandálták, ekkor vált csatakiáltássá. Napjainkban viszont már olyan felhívássá változott, amely felszólalásra ösztönöz, legyen szó klímaváltságról, visszaélésekről vagy bármilyen kisebbségi jogokról (Lorenzo, 2022). Burna Boy szintén az online platformokon állt ki a nigériai fiatalok mellett, a jogtalanul

bántalmazott és letartóztatott tüntetők számára pedig pénzügyi segítséget kínált fel. Az előadó dalán keresztül a demonstrálók a politikai elitnek üzentek.

Az #EndSARS mérföldkönek tekinthető, hiszen az ország legjelentősebb tüntetése volt az 1990-es évek óta, valamint rávilágít arra, hogy a jövő az ifjúság kezében van, akik a közösségi média segítségével hatást gyakorolhatnak a hatóságokra. Számos fiatal szerint ennek felismerése okán 2021 júniusában a nigériai kormány felfüggesztette a Twittert az országban (a közösségi oldal blokkolását a hatóságok azzal indokolták, hogy a platform jogtalanul törölte és sértőnek minősítette az elnök egyik bejegyzését – Lorenzo, 2022).

6. A gyarmati múlt öröksége: a Niger-delta régió kizsákmányolása napjainkban

Bár a gyarmatosítást hajlamosak vagyunk lezártnak tekinteni, azonban annak következményei, mint pl. a gazdasági függőség, instabilitás, a kulturális megosztottság mind a mai napig érzékelhetőek Afrika-szerte. Afrika gazdasági szerkezete továbbra is a volt gyarmattartók érdekeit szolgálja, ugyanis az export főként a volt gyarmattartó országok és más kontinensek felé irányul, míg az afrikai országok közötti kereskedelem gyenge. Továbbá a közlekedési infrastruktúra – a jobb főutakkal és a nagyobb teljesítményű vasutakkal – elsősorban az exportorientált bányavidékek és ültetvények kiszolgálására épült, nem pedig a belső gazdasági kapcsolatok erősítése érdekében. Az egymás iránti bizalmatlanság és a korrupció is tovább nehezíti az afrikai országok közötti gazdasági együttműködést, ezzel akadályozva a kontinens önálló fejlődését. Emellett Afrika gazdaságának fejlődését tovább hátráltatja a tőkehiány, amely akadályozza az infrastruktúra és a termelési beruházások bővítését. Bár a fejlett világ nyújt némi segílyt és támogatást, ezek hatása minimálisnak bizonyul, és nem kínálnak hosszú távú megoldást, inkább kihasználják a gazdasági kiszolgáltatottságukat (Erdösi, 2011).

Burna Boy hazája, Nigéria egy jó példa annak a bemutatására, hogy milyen következményekkel jár a gyarmati múlt és a máig tartó gazdasági kizsákmányolás. Az olajban gazdag Niger-delta régiója már a kezdetektől a vállalati haszonszerzés központjává vált, miközben a helyi lakosság számára szegénységet, mindennapos korrupciót és folyamatos társadalmi feszültségeket hozott. A helyzet Nigéria 1960-as függetlenné válása után is folytatódott, ugyanis az állami biztonsági erők továbbra is elnyomták azokat a közösségeket, amelyek igazságosabb bánásmódot követeltek az olajvállalatoktól. A Niger-deltában élő őslakos közösségeket soha nem vonták be az olajkitermeléssel kapcsolatos döntésekbe, annak ellenére, hogy az ő földjeiken zajlik a tevékenység. Továbbá az állam és az olajtársaságok partnersége kizárólag a profitot tartja szem előtt, miközben a mezőgazdaságból és halászatból élő helyi lakosság földjeit és vizeit kizsigerelik. Ezáltal a közösségek földrablásnak, környezetszennyezésnek és megélhetésük elvesztésének esnek áldozatul, míg a kormány fegyveres erőkkel védi az olajvállalatok érdekeit. Ennek következtében a Niger-delta mára a világ egyik legszennyezettebb, legmilitarizáltabb és legszegényebb régiójává vált (Henshaw, 2021).

Burna Boy a *Monsters You Made* című dalával a Nigériában történő olajkitermelés ellen foglalt állást. Az Apple Musicnak a következőt nyilatkozta: „Az emberek-

nek meg kell érteniük, hogy mi történt valójában Riversben, ami a szülőállamom Nigériában. Ez olyan, mintha valaki a házad alatt ásná, és elvenné, amit akar, ami értékes lehet a számára. De tönkretették az otthonodat, és most már nem biztonságos, és most már nem is az otthonod többé”. Ennek okán a *Monsters You Made* elején Ebikabowei „Boyloaf” Victor-Ben hangja szólal meg, aki a Movement for the Emancipation of the Niger Delta (MEND) egykori parancsnoka volt. Ez egy nigériai katonai szervezet, amely azon külföldi olajvállalatok ellen harcolt, amelyek a régió nyersolaját kibányászva szennyezték a környezetet és szegénységet hagytak maguk után (Dopamu, 2020). Boyloaf figyelmezteti a kormányt, hogy cselekedniük kell a régióban, mert ha nem tesznek semmit, akkor még kegyetlenebb lázadásokkal kell majd szembenéznük („The youths or the next people coming after us/I think will be more brutal than what we have done” – „A fiatalok vagy az utánunk következő emberek szerintem sokkal brutálisabbak lesznek, mint amit mi tettünk”).

A *Monsters You Made* videoklipje⁷ által a dal üzenete még erőteljesebbé válik: a helyszín egy afrikai falu, ahol Burna Boy egy felfegyverzett, egyenruhás lázadó csoport vezetőjeként jelenik meg. Az elnyomottak egy kivetített videón keresztül értesülnek az őket is érintő igazságtalanságokról (a videóban tüntetéseket, olajjal történő környezetszennyezést, égő épületeket és erőszakot látni). A videót nézők között ott van egy katonai egyenruhába öltöztetett kisfiú is, egy plüssmacival a kezében, azt mutatva, hogy már a gyerekek is rákényszerülnek a rendszer elleni lázadásra. A refrén közben egy üzenet jelenik meg a képernyőn: “We Will Not Back Down, We Will Not Surrender”, azaz „Nem hátrálunk meg, nem adjuk meg magunkat”. A videoklip második felében ez a csoport lázadásba lendül az elnyomói ellen, majd a végén elégetnek egy rakás pénzt, amit az ellenállás során eltulajdonítottak a kizsákmányolóiktól. A pénz az elnyomók által megszerzett vagyont és erőforrásokat szimbolizálja. Ennek elégetésével a klip azt üzeni, hogy az elnyomó rendszereknek, a kizsákmányolásnak és az egyenlőtlenségnek véget kell vetni.

7. Konklúzió

A Burna Boy által képviselt művészet rávilágít arra, hogy a zene hatása túlmutat a szórakoztatáson, erőteljes üzeneteivel pedig képes olyan mozgalmak élére állni, mint az #EndSARS tüntetések. Fela Kuti hagyományát követve bátran fogalmaz meg kritikát a kormányzattal és a gyarmatosító hatalmak elnyomásával szemben, valamint a dekolonizációt követő időszak kihívásaira is felhívja a figyelmet, kiemelt hangsúlyt fektetve a Niger-delta régió helyzetének ismertetésére. A dal mondanivalóját – ezzel együtt azonban a felelősséget is – Chris Martin énekes közreműködése emeli globális szintre, aki amellet, hogy ellensúlyozza a nigériai művész erőteljes-ségét, képviseli a nyugati világ és Afrika együttműködésének szükségességét. Bár a társadalmi és gazdasági változások előmozdítása, valamint a közös identitás megte-remtésének lehetősége elsősorban az afrikai fiatalok kezében van, elengedhetetlen, hogy a nyugati világ is megismerje a kontinens strukturális kihívásait, ezáltal új perspektívából tekinthessen az ott végbemenő folyamatokra. Ennek elősegítésére a zene tökéletes eszközként szolgálhat. *

Jegyzetek

- ¹ Az információ elérhető: <https://www.allmusic.com/artist/burna-boy-mn0003297650#biography>
- ² Az információ elérhető: <https://genius.com/artists/Burna-boy>
- ³ Az interjú elérhető: <https://www.nme.com/big-reads/burna-boy-cover-interview-2020-twice-as-tall-afrobeats-african-giant-2723141>
- ⁴ Az interjú elérhető: https://www.youtube.com/watch?v=vFm61M8LyeY&t=64s&ab_channel=EYEGAMBIA
- ⁵ A Martin Luther King Jr. által vezetett tüntetés az afroamerikai polgárok szélesebb körű választójogáért folytatott harcnak a része volt.
- ⁶ A „Soro Soke” jelentése „Szólal fel”, a kifejezés a yoruba nyelvből származik, melyet főként Lagos és Délnyugat-Nigéria legnagyobb etnikai csoportjainak körében használatos.
- ⁷ A videoklip elérhető: https://www.youtube.com/watch?v=IRpBLAwIbeA&ab_channel=BurnaBoy

Felhasznált irodalom

- Amnesty International (2021). *#EndSARS movement: From Twitter to Nigerian Streets*. <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2021/02/nigeria-end-impunity-for-police-violence-by-sars-endsars/> (Elérés: 2025.03.29.)
- Búr, Gábor (2011). *Afrika-történeti tanulmányok*. Mundus Novus.
- C. J. Nelson (2023): *Burna Boy's Strengths Have Always Been in His Music, Never His Politics*. New Lines Magazine. <https://newlinesmag.com/spotlight/burna-boys-strengths-have-always-been-in-his-music-never-his-politics/> (Elérés: 2025.03.29.)
- Dopamu, Jojololaoluwa (2020): *#Exclusive: What Burnaboy's 'Monsters You Made' Means to a New Generation of Africans*. MoreBranches. <https://www.morebranches.com/exclusive-what-burnaboys-monsters-you-made-means-to-a-new-generation-of-africans/> (Elérés: 2025.03.29.)
- Erdősi, Ferenc (2011): Afrika belső és külső kihívásai a XXI. században. *Afrika Tanulmányok*, 5(4), pp. 53–63. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/afrikatanulmanyok/issue/view/436>
- Folkways Recordings. (n.a.). *Freedom Songs: Selma, Alabama*. <https://folkways.si.edu/freedom-songs-selma-alabama/african-american-music-american-history-struggle-protest/music/album/smithsonian> (Elérés: 2025.03.29.)
- Henshaw, Ken (2021): *Corporate profiteering in the Niger Delta*. The Ecologist. <https://theecologist.org/2021/oct/13/corporate-profiteering-niger-delta> (Elérés: 2025.03.29.)
- Hodge, Mikalah (2023). *The Pitches of Protests: How Music Makes Movements*. Harvard Political Review. <https://harvardpolitics.com/pitches-of-protest/> (Elérés: 2025.03.29.)
- Ilesanmi, Alaba (2024): *Fela Kuti is more famous today than ever – what's behind his global power*. The Conversation. <https://theconversation.com/fela-kuti-is-more-famous-today-than-ever-whats-behind-his-global-power-235355> (Elérés: 2025.03.29.)
- Lorenz, Trish (2022). *Soro Soke: The Young Disruptors of an African Megacity*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009211840>
- Muhlenburg, Dylan (n.a.): *Burna Boy's rise to global influence*. TFG Media. <https://tfgmedia.co.za/life-style/the-rise-of-burna-boy/> (Elérés: 2025.03.29.)
- Nyerere, Julius K. (1968). *Ujamaa – Essays on Socialism*. Oxford University Press.
- Revisiting Creedence (n.a.). *How „Fortunate Son” became one of the most popular anti-war anthems*. <https://www.revisitingcreedence.com/culture/how-fortunate-son-became-one-of-the-most-popular-anti-war-anthems?ref=the-e-world.com> (Elérés: 2025.03.29.)
- Sackeyfio, Rose (2007). Altered Spaces: Interrogating Tradition and Modernity in Ama Ata Aidoo's “Changes.” *Obsidian*, 8(2), 73–93. <http://www.jstor.org/stable/44489260>

- Shizha, Edward (2013). Reclaiming Our Indigenous Voices: The Problem with Postcolonial Sub-Saharan African School Curriculum. *Journal of Indigenous Social Development*, 2(1), 1–18. <https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/jisd/issue/view/4471>
- Tarrósy, István – Suha, György (2013). Afrikai felsőoktatási harmonizáció a fejlődés érdekében. *Polgári Szemle*, 9(1-2), 360–382. <https://polgariszemle.hu/archivum/111-2013-majus-9-evfolyam-1-2-szam/nemzetkozi-tajolo/539-afrikai-felsooktatasi-harmonizacio-a-fejlodes-erdekeben>
- Wu, Juning (2024): Colonial Legacy and Its Impact: Analysing Political Instability and Economic Underdevelopment in Post-colonial Africa. *SHS Web of Conferences*, 193(04016). APMM 2024. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202419304016>

English Abstract

The impact of Africa’s colonial heritage up to the present day – through Burna Boy’s song „Monsters You Made”

The central theme of the paper is the political and social role of music in the African context, with a special focus on Burna Boy’s song *Monsters You Made* and its message. The aim of the research is to show how music can become an instrument of social change and a mediator for important political messages. Through the example of the song, it explores how music reflects on the legacy of the colonial past, the economic and political dependency of African countries, and Western-influenced African identity and education. It also aims to explore the ways in which the artist uses music to promote resistance and political awareness, with a particular focus on the problems of the Niger Delta region and the #endSARS movement. The exploratory research is based on an examination of studies, academic articles, journals and online sources, completed by an analysis of the lyrics. The results of the research show that Burna Boy’s song *Monsters You Made* is not only an artistic expression but also a powerful political statement. The lyrics reflect on the traumas of African history and social injustice, making music an effective tool for promoting social change.

A szerzőkről

About the Authors

Lovász Györeg

Nemzetközi kapcsolatok szakértő, BA,
Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti-
és Társadalomtudományi Kar
International relations expert, BA,
University of Pécs, Faculty of Human-
ities and Social Sciences

Nagy Péter

Nemzetközi kapcsolatok szakértő, BA,
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti-
és Társadalomtudományi Kar
International relations expert, BA,
University of Pécs, Faculty of Human-
ities and Social Sciences

@

lovasz.gyreg@gmail.com

petranagy94@gmail.com

